

The background of the entire page is a composite image. It features a night-time cityscape with illuminated buildings and a construction crane on the left. Overlaid on this are several digital and futuristic elements: a woman in a dark business suit stands with her back to the camera, her arms outstretched as if interacting with a virtual interface. In the upper right, the Siemens logo is displayed in teal. To the right of the woman, there are four circular icons connected by thin white lines: a smartphone, a heart with an ECG line, a person silhouette, and a laptop. In the center-left, there are glowing, concentric circular patterns and a bright light source. The overall color palette is dominated by blues, teals, and yellows from the city lights.

SIEMENS

Ingenuity for life

Årsrapport 2018

Siemens AS

siemens.no

Innhold

Siemens AS

- 03 Teknologi med en hensikt
- 04 Årsberetning

Årsberetning

- 07 Oppstilling av totalresultat
- 08 Balanse
- 10 Kontantstrømoppstilling
- 11 Noter

Revisjonsberetning

- 31 Revisjonsberetning
- 33 Siemens adresser i Norge

Teknologi med en hensikt

Globalt har Siemens levert et meget sterkt år med rekordhøy ordreinngang. I Norden har vi også nådd våre ambisiøse vekstmål, og vi kan glede oss over investeringsvekst og økt etterspørsel etter vår kompetanse og teknologi innen energi, industri og transportmarkedene.

Norge er et foregangsland innen elektrifisering, og tøffe klimamål har satt enda høyere fart i markedet når det gjelder lavutslippsløsninger og grønn energi. Gjennom året har vi sett en økende etterspørsel etter våre elektriske løsninger for maritim sektor og vi er i ferd med å etablere en batterifabrikk i Trondheim som skal forsyne denne sektoren med bærekraftige løsninger.

Vi kan også se tilbake på signering av Siemens Norges største kontrakt noen sinne. Oppdraget fra BaneNor innebærer at vi skal digitalisere den norske jernbanen og sikre bedre og mer effektiv reisehverdag for passasjerer og gods.

En betydelig del av utviklingen det siste året har vært preget nettopp av den digitale transformasjonen våre kunder går igjennom. Digitalisering bidrar til å forbedre eksisterende prosesser gjennom å nyttiggjøre enorme mengder med tilgjengelig data på en ny måte. Vi har gjennom året sett hvordan dette øker effektiviteten og reduserer kostnader, og dermed styrker konkurransekraften. Rimelig tilgang på data har også skapt helt nye arbeidsformer, og vi blir i stadig større grad invitert til å utvikle løsninger sammen med kundene, og også sammen med andre leverandører. Denne formen for samarbeid skaper en ny dynamikk i markedet, og bidrar til en helt ny mulighetsorientering.

Vår åpne skybaserte plattform, MindSphere, er et kraftig IoT-operativsystem som tilbyr dataanalyser og tilkoblingsmuligheter, verktøy for utviklere, applikasjoner og tjenester. I løpet av det siste året har vi inngått lokale partnerskap for å utforske nye muligheter denne plattformen kan gi. Vi har også jobbet med mange nye kunder som nå kan nyttiggjøre seg data på en helt ny måte.

Vi har fokus på fremtiden, men vi ville ikke vært der vi er i dag uten en stolt fortid. I år feirer vi 120 års virksomhet i Norge. Helt siden vi utnyttet vannkraft til elektrisk gatebelysning i Hammerfest, har vi jobbet med mange teknologisk banebrytende prosjekter. Det siste året har vi ledet an i elektrifiseringen av bilfergemarkedet i Norge, og ved hjelp av digital teknologi har vi nådd viktige teknologiske milepæler i utviklingen av dagens samfunn.

I løpet av sitt liv ble vår grunnlegger, Werner von Siemens, drevet av en sterk ambisjon om å være en pioner, ikke bare innen elektroteknikkområdet, men også som bidragsyter til vitenskap og samfunn. Denne stolte arven er vi opptatt av å videreutvikle, og vi har også i dag en sterk kultur for nytenkning og mange innovative prosjekter som skaper ny verdi og konkurransekraft for kundene våre. Stadig flere er på jakt etter en meningsfylt karriere, og mange av våre ansatte setter stor pris på å være en del av et målrettet og bærekraftig selskap.

-Ideer alene har liten verdi. Verdien av en innovasjon ligger i den praktiske gjennomføringen, sa Werner von Siemens. Vi har nå 120 års erfaring med å implementere banebrytende teknologi.

Teknologien vi satser på nå skal bidra til å løse de store utfordringene samfunnet står overfor. Det er lønnsomt for industrien og bærekraftig for samfunnet.

Årsberetning

Samfunnsansvar og bærekraft

Bærekraft er kjernen i vår forretningsvirksomhet og kompetanse. Gjennom innovative løsninger bidrar Siemens til å løse de store utfordringene verden står overfor i dag, samtidig som vi sikrer langsiktig lønnsomhet og verdiskapning. Vi er derfor stolte av at Dow Jones Index for bærekraft også i 2017 kåret Siemens til det mest bærekraftige selskapet i vår bransje.

Hvert år reduserer teknologi fra Siemens enorme mengder CO₂ for kundene våre. I 2017 bidro vi til en reduksjon på 570 millioner tonn.

Siemens har som mål å bli verdens første store industri-selskap som blir netto karbon nøytralt innen 2030. Planen er å halvere utslippene innen 2020, og vi er allerede på god vei til å nå dette målet.

Marked

Den positive trenden i olje og gassmarkedet har resultert i et relativt høyt aktivitetsnivå i 2018. Bransjen er blitt utfordret til å ta smarte grep for å øke produktivitet og lønnsomhet i prosjektene, samtidig som myndighetene stiller høyere krav til lavere miljøutslipp. Operatørene og leverandørbransjen samarbeider tettere enn noen gang for å finne de gode og bærekraftige løsningene på kort og lang sikt. Dette har resultert i at break-even-prisene på nye prospekter på norsk sokkel er vesentlig redusert og viser at bransjen i Norge har klart å styrke sin konkurranseevne. Dette har bidratt til at norske leverandører står sterkt i en tid med økende oljepris og økende investeringer.

Industrien generelt opplever en økende etterspørsel etter energieffektive og smarte digitale løsninger. Teknologit utvikling og innovative løsninger er nøkkelfaktorer for å opprettholde konkurransekraften innenfor norsk industri.

Det investeres stort i utbedring av det nasjonale og regionale strømmettet i Norge. Investeringene sikrer en mer robust og sikker strømforsyning, styrker konkurranseevnen for industrien samt handel av strøm over landegrensene.

Norge står overfor store investeringer i samferdsel årene fremover, både når det gjelder transport og infrastruktur. Politikere legger i større grad enn tidligere føringer for lavutslipps- eller nullutslippsløsninger som en konsekvens av klimaavtalen fra Paris. Befolkningsvekst i de største byene krever økt kapasitet i transport samtidig som forbrukerne stiller høyere krav til punktlighet i reiser, brukervennlighet og ikke minst lavere miljøutslipp i store byer.

Teknologiutvikling

For å møte den økende endringstakten i markedet og utvikle og akselerere nye ideer til ny teknologi, har Siemens-konsernet etablert et eget selskap, Next47. Siemens har allerede fra 1990-tallet samarbeidet med start-up bedrifter og jobber tett med ulike forskningsmiljøer og større universiteter verden over.

Som en del av et globalt selskap tilføres virksomheten i Norge kompetanse og innovative løsninger fra dette nettverket. Globalt investerer Siemens anslagsvis 5,2 milliarder Euro årlig i forskning og utvikling, som inkluderer nærmere 44 500 ansatte fordelt over hele verden.

I Norge har vi globalt ansvar for utvikling av løsninger innen kraftelektronikk for subsea oljeproduksjon, samt automatisering og utstyrs pakker til offshore installasjoner. Vi utvikler dieselelektriske og fullelektriske fremdriftssystemer til skip og ferjer. For å styrke vår markedsposisjon og komplettere våre elektriske løsninger etablerer vi en ny batterifabrikk i Trondheim i 2018.

I forretningsåret 2018 investerte Siemens AS 67 millioner kroner i forskning og utvikling.

Organisasjon

Siemens-konsernet vurderer og tilpasser sin struktur og forretningsstrategier i tråd med samfunnsutviklingen og for å ivareta markedet og kundens behov.

For å styrke vår posisjon i det globale markedet har Siemens-konsernet signert en intensjonsavtale om å fusjonere forretningsenheten for transport og infrastruktur med Alstom. Det nye selskapet vil fremstå som en betydelig global markedsaktør innenfor transportløsninger. Det forventes at fusjonen blir effektiv i 2019.

Nevnte forretningsvirksomhet er i Norge skilt ut i et eget selskap, Siemens Mobility AS, med virkning 01.07.2018. 80 ansatte ble overført til selskapet.

Medarbeidere i Siemens AS

En av de strategiske ambisjonene i Siemens-konsernet er å utvikle en sterkere eierskapskultur. Siemens ønsker et arbeidsmiljø preget av eierskap, likeverd, respekt og gjensidig tillit og mener det er avgjørende for å skape et godt og innovativt arbeidsmiljø. Vi har nulltoleranse for diskriminering og mobbing.

Kompetansen til våre ansatte og ledere er viktig for at vi lykkes med våre mål og forretningsstrategier. Vi tilrettelegger for kontinuerlig utvikling av våre ansattes kompetanse og henter samtidig inn ny kompetanse i takt med økende behov, som innen digitalisering.

Vi har som mål å øke antall kvinner i ledelse, prosjektledelse og nøkkelposisjoner generelt. Kjønnfordelingen er, som i de fleste tekniske yrker, fortsatt skjev (17 prosent kvinner).

Siemens AS hadde ved årets slutt 1436 medarbeidere, en nedgang i medarbeidere på 36 fra fjoråret. I tillegg er det 12 lærlinger på fagopplæring. Nedgangen er hovedsakelig et resultat av utskillelsen av forretningsenheten for transport og infrastruktur til et eget selskap. 80 medarbeidere ble overført til det nye selskapet Siemens Mobility AS. Bedriften benytter i mindre grad midlertidige ansettelser, deltidsarbeid og innleie. Gjennomsnittsalderen i Siemens AS er 44,8 år.

Helse, miljø og sikkerhet

Siemens AS arbeider målrettet med nullskadefilosofi for å hindre ulykker og at ingen arbeidsrelaterte skader, sykdommer eller ulykker skal neglisjeres. Vår H-verdi (antall skader med fravær per million arbeidstimer) endte på 0,8 i 2018 mot 1,2 i 2017. Det jobbes kontinuerlig for å forhindre skader og ulykker og sikkerheten for hver enkelt medarbeider tas på alvor både av lederen og av medarbeideren selv. Det har i siste forretningsår ikke forekommet alvorlige ulykker som har påført våre medarbeidere varige skader. Sykefraværet i forretningsåret 2018 var på 2,4 prosent, mens det i 2017 var 2,3 prosent.

Siemens har ingen direkte forurensing til luft, vann eller grunn og benytter generelt svært lite forurensende kjemikalier i vår produksjon. Siemens AS er medlem av Renas og Batteriretur, som tar hånd om elektrisk og elektronisk returgoods. Vi er også medlem av Grønt Punkt, som ivaretar returordninger for flere typer emballasje.

Resultatutvikling

Siemens signerte i forretningsåret 2018 kontrakter verdt 11 602 millioner kroner, mot 4 276 millioner kroner i år 2017. Avtalen inngått med BaneNor angående digitalisering av den norske jernbanen bidrar sterkt til denne økningen. Forretningsåret ble avsluttet med en ordreinngang i Siemens AS på 3 653 millioner kroner. Dette er en positiv økning fra forrige år selv hensyntatt strukturelle endringer av forretningsvirksomheten for transport og infrastruktur. Konsernet har med virkning 01.07.2018 valgt å splitte forretningsenheten for transport og infrastruktur til et eget selskap, Siemens Mobility AS. Avtalen signert med BaneNor i FY18 inngår som en del av den utskilte forretningsvirksomheten.

Olje og gass markedet viser en positiv utvikling og etterspørselen etter elektriske fremdriftssystemer for Marine har vist en solid vekst innværende år. Generelt ser vi en økende etterspørsel fra ulike sektorer fra industrien i Norge, og det har bidratt positivt til ordreserven.

Totale salgsinntekter i 2018 endte på 3 928 millioner kroner, en nedgang på 214 millioner kroner sammenlignet med forrige forretningsår. Nedgangen i salgsinntekter er et resultat av at forretningsenheten for vindkraft ble skilt ut i et eget selskap i 2017, Siemens Gamesa Renewable Energy AS. Driftsresultatet i 2018 endte på -30,3 millioner kroner, 142,7 millioner kroner bedre enn i 2017.

Årsresultat etter skatt i 2018 endte på -29,3 millioner kroner, en oppgang på 88,4 millioner kroner fra -117,7 millioner kroner i forrige forretningsår.

Etter flere svake år i olje og gass markedet har investeringsnivået økt. Selskapet arbeider målrettet med bærekraftige og fremtidsrettede løsninger til et marked i endring. Siemens har samtidig tatt grep og jobber kontinuerlig med å styrke og optimalisere forretningen og styrke lønnsomheten.

Styret stiller seg bak de tiltak som er iverksatt for å utvikle selskapet i takt med markedsendringene og bedre resultatene. De ønsker å takke samtlige medarbeidere for deres engasjement og innsats i et utfordrende år.

Finansielle forhold

Egenkapitalen per 30.09.2018 utgjør 13,1 prosent av totalbalansen. Selskapet har forsvarlig egenkapital og tilfredsstillende likviditet.

Som følge av selskapets internasjonale virksomhet eksisterer det en valutarisiko i forhold til verdien av fremtidige kontantstrømmer og balanseposisjoner i utenlandsk valuta. Disse håndteres gjennom Siemens Financial Services GmbH som håndterer valutarisiko for hele Siemens-konsernet og fungerer som en motpart til Siemens AS sine valutakontrakter.

Finansieringen av Siemens AS utføres i sin helhet gjennom Siemens-konsernets internbank, Siemens AG. Siemens AS har per 30.09.2018 en forpliktelse mot Siemens AG i forbindelse med konsernkontoordningen på 538,6 millioner kroner. Styret ser per 30.09.2018 lav risiko knyttet til selskapets fremtidige likviditetssituasjon.

Kontantstrøm

Samlet kontantstrøm fra drift i 2018 ble -36,3 millioner kroner, en kraftig forbedring fra fjoråret.

Siemens AS deltar i et konsernkontosystem. De midlene selskapet har til gode her er ikke definert som kontanter, men som kortsiktige fordringer i konsernkontosystemet. I praksis kan dette betraktes som innskudd.

Fortsatt drift

Styret bekrefter at grunnlaget for fortsatt drift er til stede, jfr. regnskapslovens paragraf 3 - 3a. Årsregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift og gir etter styrets oppfatning et rettviseende bilde over utviklingen og resultatet av virksomheten i regnskapsåret og økonomisk stilling per 30.09.2018.

Disponering av årets resultat

Siemens AS oppnådde i forretningsåret 2018 et resultat på -29,3 millioner kroner etter skatt. Styret vil foreslå for generalforsamlingen at utbytte ikke utdeles. For årets regnskap foreslår styret følgende disposisjoner (i millioner kroner):

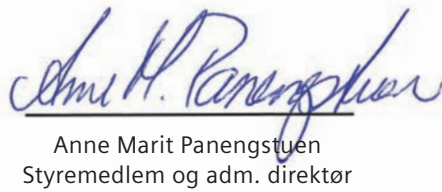
Overført fra annen egenkapital	-29,3
Årets resultat	-29,3

Årsberetning

Oslo, 3.12.2018
Styret i Siemens AS

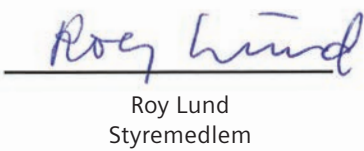
Ulf Troedsson
Styreleder

Anne Marit Panengstuen
Styremedlem og adm. direktør

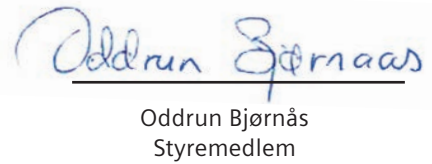
Kjell Åge Pettersen
Styremedlem

Roy Lund
Styremedlem

Børge Tjelta
Styremedlem

Oddrun Bjørnås
Styremedlem

Oppstilling av totalresultat

01.10. - 30.09.

(Beløp i 1 000 NOK)	Note	2018	2017
Salgsinntekt	2	3 927 625	4 141 924
Annen driftsinntekt	3	58 880	48 650
Sum driftsinntekt		3 986 505	4 190 574
Varekostnad	11	1 675 505	2 002 154
Lønnskostnad	4	1 591 406	1 663 641
Avskrivninger	8, 9	49 906	53 008
Tap på fordringer	12	-8 254	-13 556
Annen driftskostnad	5	708 231	658 317
Sum driftskostnader		4 016 794	4 363 564
Driftsresultat		-30 289	-172 990
Netto rente- og andre finanskostnader	6	-7 949	7 460
Sum finansposter		-7 949	7 460
Ordinært resultat før skattekostnad		-38 238	-165 530
Skatteinntekt på ordinært resultat	7	8 988	47 850
Årsresultat		-29 250	-117 680
<i>Poster som ikke kan reklassifiseres over resultatet i senere perioder</i>			
Aktuarielle tap på ytelsesplaner	16	7 167	-10 805
Skatt relatert til poster som ikke skal reklassifiseres		-4 865	-515
<i>Poster som kan reklassifiseres over resultatet i senere perioder</i>			
Endr. i virkelig verdi av sikringsinstr. ved kontantstrømsikring		-3 522	-13 712
Skatt relatert til poster som kan bli reklassifisert		701	3 319
Sum andre inntekter og kostnader		-519	-21 713
TOTALRESULTAT		-29 769	-139 393

Balanse

Eiendeler per 30.09.

(Beløp i 1 000 NOK)	Note	2018	2017
Anleggsmidler			
Kundeportefølje		11 855	16 445
Teknologi		6 367	14 278
Andre immaterielle eiendeler		726	1 182
Goodwill		543 673	543 673
Sum immaterielle eiendeler	8	562 621	575 578
Tomter, bygninger og annen fast eiendom		141 451	142 948
Maskiner og anlegg		125 649	96 085
Driftsløsøre, inventar og verktøy		27 299	30 342
Sum varige driftsmidler	9	294 399	269 375
Utsatt skattefordel	7	107 706	91 301
Andre langsiktige fordringer	10, 20	12 427	11 994
Sum finansielle anleggsmidler		120 133	103 295
Sum anleggsmidler		977 152	948 248
Omløpsmidler			
Varer	11	122 191	92 783
Kundefordringer	12, 20	657 743	812 182
Andre kortsiktige fordringer	14, 20	572 137	414 394
Sum fordringer		1 229 880	1 226 576
Sum omløpsmidler		1 352 071	1 319 359
SUM EIENDELER		2 329 223	2 267 607

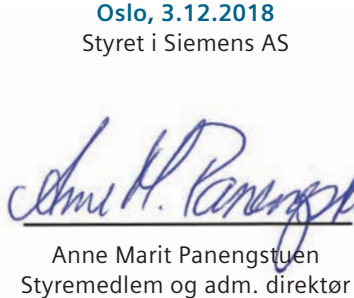
Balanse

Egenkapital og gjeld per 30.09.

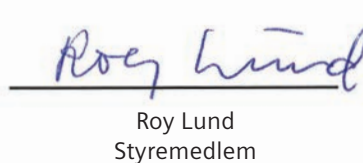
(Beløp i 1 000 NOK)	Note	2018	2017
Egenkapital			
Aksjekapital		128 798	133 493
Overkurs		27 599	28 605
Annen egenkapital		149 704	167 848
Sum opptjent egenkapital		149 704	167 848
Sum egenkapital	15	306 101	329 946
Gjeld			
Pensjonsforpliktelser	16	60 914	79 504
Sum avsetning for forpliktelser		60 914	79 504
Andre langsiktige forpliktelser	17, 20	146 098	174 047
Sum annen langsiktig gjeld		146 098	174 047
Leverandørgjeld	20	252 476	284 719
Skyldige offentlige avgifter		218 408	197 678
Forskudd fra kunder	20	11 292	25 641
Garantiavsetninger		42 570	55 548
Kortsiktig gjeld konsern	13, 20	538 690	434 674
Annen kortsiktig gjeld	18, 20	752 674	685 850
Sum kortsiktig gjeld		1 816 110	1 684 110
Sum gjeld		2 023 122	1 937 661
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		2 329 223	2 267 607

Oslo, 3.12.2018
Styret i Siemens AS

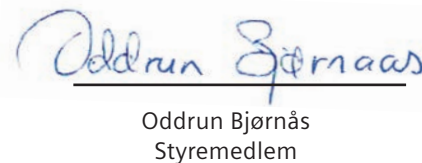

Ulf Troedsson
Styreleder

Anne Marit Panengstuen
Styremedlem og adm. direktør

Kjell Åge Pettersen
Styremedlem

Roy Lund
Styremedlem

Børge Tjelta
Styremedlem

Oddrun Bjørnås
Styremedlem

Kontantstrømoppstilling

Oppstilling av kontantstrømmer 01.10. - 30.09.

(Beløp i 1 000 NOK)	Note	2018	2017
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter			
Resultat før skattekostnad		-38 238	-165 530
Periodens betalte skatt		10 928	-135 746
Ordinære avskrivninger	8, 9	49 906	53 008
Tap/gevinst ved avgang av anleggsmidler		0	2 337
Endring i varelager, kundefordr. og leverandørgjeld	11, 12	92 788	-39 140
Forskj. kostnadsført pensjon og inn-/utbet. i pens.ordn.	16	-11 423	-6 244
Endring i andre tidsavgrensningposter	8, 13, 17	-140 306	-65 115
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		-36 345	-356 430
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter			
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	9	-62 120	-51 812
Innbetalinger ved salg av aksjer og andeler i andre foretak		150	3 244
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		-61 970	-48 568
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter			
Endring i mellomværende konsernkontosystem	13	104 016	407 921
Kontantstrøm knyttet til fisjonert selskap	15	-5 700	-2 923
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		98 315	404 998
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter		0	0
Kontanter og kontantekvivalenter 01.10.		0	0
Kontanter og kontantekvivalenter 30.09.		0	0

Noter

Note 1 Regnskapsprinsipper

Generelt

Selskapet avlegger årsregnskapet i henhold til regnskapsloven § 3 - 9 og Forskrift om forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarter (IFRS) fastsatt av Finansdepartementet 03.11.2014. Dette innebærer i all hovedsak at innregning og måling følger internasjonale regnskapsstandarter (IFRS) og presentasjon og noteopplysninger er i henhold til norsk regnskapslov og god regnskapsskikk.

Årsregnskapet består av oppstilling av totalresultatet, oppstilling av finansiell stilling, kontantstrømoppstilling og noteopplysninger. Årsoppgjøret består av årsberetningen, årsregnskapet og revisjonsberetningen. Siemens AS har avvikende regnskapsår med avslutning per 30.09. Alle tall er oppgitt i tusen NOK med mindre annet fremgår særskilt.

Forenklet IFRS

Selskapet har ikke anvendt noen forenklinger fra innregnings- og vurderingsreglene i IFRS.

Grunnlag for utarbeidelse av årsregnskapet

Selskapsregnskapet legger til grunn prinsippene i et historisk kostregnskap, med unntak av følgende regnskapspost: Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet, finansielle instrumenter tilgjengelig for salg som er regnskapsført til virkelig verdi.

Valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til kursen på transaksjonstidspunktet. Pengeposter i utenlandsk valuta omregnes til NOK ved å benytte balansedagens kurs. Ikke-pengeposter som måles til historisk kurs uttrykt i utenlandsk valuta, omregnes til NOK ved å benytte valutakursen på transaksjonstidspunktet. Ikke-pengeposter som måles til virkelig verdi uttrykt i utenlandsk valuta, omregnes til valutakursen fastsatt på balansetidspunktet. Valutakursendringer resultatføres løpende i regnskapsperioden og er i regnskapet presentert som finansinntekt eller -kostnad.

Endring i regnskapsprinsipp: IFRS 15

IFRS-regnskapsstandarten IFRS 15 "Inntekter fra kontrakter med kunder" ble utstedt i mai 2014.

I henhold til IFRS 15 regnskapsføres inntekter til et beløp som reflekterer vederlaget som et foretak forventer å ha rett til i bytte for å overføre varer eller tjenester til en kunde. Den nye inntektsstandarten erstatter alle gjeldende inntektsføringskrav i henhold til IFRS.

Standarden etablerer en femstegsmodell for å regnskapsføre inntekter fra kontrakter med kunder (såkalt 5-trinns tilnærming):

1. Identifiser kontrakten med kunden
2. Identifiser de separate ytelsesforpliktelsene
3. Bestem transaksjonsprisen
4. Allokert transaksjonsprisen til ytelsesforpliktelsene
5. Anerkjenn inntekter når, eller som en ytelsesforpliktelse er oppfylt.

For forretningsår som begynner 1. januar 2018 eller senere kan foretakene velge mellom to ulike metoder for implementering av standarden; full retrospektiv anvendelse eller modifisert retrospektiv anvendelse. Siemens AS implementerte den nye standarden fra og med 1. oktober 2017 (regnskapsåret 2018) ved hjelp av full retrospektiv metode og ved bruk av regnskapsåret 2017 som overgangsår. Overgangsvurderingen ble gjort med hensyn til kontraktsavslutning på eller etter 1. oktober 2016 og de nye kravene i IFRS 15. Overgangsvurderingen konkluderte med at regnskapsføring i henhold til IFRS 15 i overgangsperioden ikke har vesentlig innvirkning på åpningsbalansen av regnskapsåret 2018.

Prinsipper for inntektsføring

Generelt

Inntektsføring er basert på grunnprinsippet at foretak skal innregne inntekter slik at det forventede vederlaget inntektsføres etter et mønster som reflekterer overføring av varer eller tjenester til kunden. Salgsinntekter er presentert fratrasket merverdiavgift og rabatter. Inntekter fra salg av varer resultatføres når leveringsforpliktelsene er oppfylt, dvs. når kontrollen over de kontraktsfestede varene eller tjenestene er overført til kunden. Ved salg av tjenester og langsiktige tilvirkningsprosjekter overføres kontrollen over tid og inntektsføring skjer i tråd med leveranser til kunden. Se eget avsnitt om regnskapsføring av langsiktige tilvirkningskontrakter. Renteinntekter inntektsføres basert på effektiv rentemetode etter hvert som de opptjenes.

Langsiktige tilvirkningskontrakter

Siemens virksomhet består hovedsakelig av løpende prosjekter med varighet fra noen måneder til tre-fire år. Resultatføring skjer etter løpende avregning basert på fullføringsgraden i prosjektet. Fullføringsgrad er påløpte kostnader i forhold til totalt estimerte kostnader. Estimerte kostnader og fortjeneste vurderes løpende og oppdateres i fullføringsgraden for hver regnskapsperiode, som i selskapet er månedlig. Ved usikkerhet benyttes beste estimat.

Noter

Opparbeidet andel av forventet fortjeneste tas løpende til inntekt basert på prinsippet om beste estimat. De enkelte prosjekter resultatvurderes hver måned før andel av forventet fortjeneste tas til inntekt. For prosjekter som forventes å gi tap, blir tapene i sin helhet kostnadsført straks disse blir kjent. Balanseposter knyttet til tilvirkningskontrakter presenteres brutto i balansen. Inntekter som ikke er fakturert vises som kontraktseiendeler under andre fordringer.

Utgifter i tilvirkningskontrakter som per balansedagen ikke inngår i beregning av fullføringsgraden er balanseført som en eiendel i balansen under andre fordringer. Forskuddsfakturering beregnes som opptjent inntekt i kontrakten minus fakturering. Forskuddsfakturering av kontrakter er presentert som en kontraktsforpliktelse under annen kortsiktig gjeld og er ikke nettoført mot andre fordringer.

Tilleggsordrer, som ikke anses å være en separat kontrakt, hensyntas i kontraktens planinntekt når disse er signert. I prosjekter med arbeidsplikt føres utgifter knyttet til ikke signerte, men sannsynlige tilleggsordre midlertidig som en eiendel i balanse. Hvis det er knyttet stor usikkerhet til kundens betalingsevne, resultatføres kostnader som påløpt og inntektsføringen skjer først når betaling er mottatt.

Det er foretatt avsetninger for garantiarbeider og annen usikkerhet. Det kan erfaringsmessig, for en del prosjekter, oppstå uenighet med byggherre om blant annet tolkning av kontrakter og tilleggsarbeider. I denne forbindelse fremsettes krav og motkrav som vanligvis avgjøres gjennom forhandlinger, rettssak eller voldgift. I regnskapet behandles slike saker etter beste estimat.

Andre kontrakter

For prosjekter som ikke defineres som langsiktige tilvirkningskontrakter, benyttes fullført kontraktsmetode for resultatføring. Påløpte kostnader balanseføres da som kontrakts-eiendeler under andre fordringer og resultatføres sammen med inntekten på det tidspunktet kunden oppnår kontrollen over varen eller tjenesten.

Servicekontrakter

Servicekontrakter resultatføres i takt med levering av tjenesten over tid.

Lånekostnader

Lånekostnader resultatføres når lånekostnaden oppstår. Lånekostnader balanseføres i den grad disse er direkte relatert til tilvirking av et anleggsmiddel. Rentekostnadene løper under byggeperioden til anleggsmiddelet balanseføres. Balanseføring av lånekostnadene gjøres frem til det tidspunkt anleggsmiddelet er klart for bruk. Om kostprisen overstiger anleggsmiddelets virkelige verdi blir det foretatt en nedskrivning.

Klassifisering av balanseposter

Eiendeler og gjeld som knytter seg til varekretsløpet og poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, er klassifisert som omløpsmidler eller kortsiktig gjeld. Vurdering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld skjer til laveste / høyeste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi. Virkelig verdi på omløpsmidler er definert som antatt fremtidig salgspris redusert med forventede salgskostnader. Andre eiendeler er klassifisert som anleggsmidler. Vurdering av anleggsmidler skjer til anskaffelseskost.

Anleggsmidler som har begrenset økonomisk levetid, avskrives over antatt levetid. Anleggsmidler nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som forventes å ikke være forbigående. Nedskrivningen reverseres dersom grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Fordringer

Kundefordringer er vurdert til pålydende per balansedagen med fradrag for avsetninger for estimerte tap.

Varebeholdning

Beholdningen av innkjøpte varer er vurdert til laveste verdi av gjennomsnittlig anskaffelsespris eller forventet netto salgspris. Ukurante varer skrives ned til forventet fremtidig salgspris. For råvarer og varer under tilvirkning samt anlegg under tilvirkning er beholdningen bokført til laveste verdi av full tilvirkningskost eller forventet netto salgsverdi. I tilvirkningskost inngår direkte og indirekte kostnader inklusive andel faste tilvirkningskostnader.

Bruk av estimer

Utarbeidelse av regnskapet krever at ledelsen foretar skjønnsmessige vurderinger og forutsetninger ved anvendelse av selskapets regnskapsprinsipper. Selv om estimatene er basert på ledelsens beste skjønn på det aktuelle tidspunktet, kan de faktiske resultatene avvike fra disse skjønnsmessige vurderingene og forutsetningene. Større estimer knytter seg til allokering av virkelige verdier ved oppkjøp, fastsettelse av levetider for besittelse av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler, bokførte avsetninger og fastsettelse av pensjonsforpliktelser. Grunnlaget for estimatene er beskrevet nærmere i disse regnskapsprinsippene og andre steder i de aktuelle notene til årsregnskapet.

Betingede utfall

Betingede tap som er sannsynlige og målbare blir kostnadsført.

Terminkontrakter valuta

Siemens AS sikrer kontantstrømmer i kontrakter inngått i utenlandsk valuta som en del av risikostyringsstrategien. Terminkontraktene vurderes til virkelig verdi på balansedagen. Sikringseffektiviteten måles løpende og dokumenteres i henhold til krav for bruk av sikringsbokføring. Dersom kravene til bruk av sikringsbokføring ikke er oppfylt, følger bokføringen av sikringsobjektet og sikringsinstrumentet sine respektive vurderingsregler.

Ved sikring av kontantstrømmer med Cash Flow Hedge Accounting (sikringsbokføring) bokføres urealiserte gevinster og tap av sikringsinstrumentet mot egenkapitalen. Det beregnes utsatt skatt på avsetningen direkte mot egenkapitalen. For andre sikringskontrakter benyttes prinsippet Fair Value Accounting. Urealiserte gevinster og tap av sikringsinstrumentet blir resultatført månedlig.

Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler

Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler er oppført til anskaffelseskost etter fradrag for akkumulerte av- og nedskrivninger. Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler er vurdert til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Driftsmidler med levetid under tre år eller en kostpris på under 15 000 kroner kostnadsføres i anskaffelsesåret. Kostnader forbundet med normalt vedlikehold og reparasjoner blir kostnadsført løpende under driftskostnader. Kostnader knyttet til vesentlige forbedringer av et driftsmiddel som gir en forventet økt verdi og inntjening i fremtiden, balanseføres og avskrives over den forventede økonomiske levetiden for driftsmidlet. Ordinære avskrivninger er foretatt fra det tidspunkt driftsmidlet ble satt i ordinær drift og er beregnet lineært ut fra den økonomiske levetiden.

Leasing av biler og kontormaskiner behandles regnskapsmessig som operasjonelle leasingavtaler. De leieavtalene for lokalene hvor selskapet har overtatt vesentlig del av risiko og fordeler som er forbundet med eierskap av eiendelen, er klassifisert som finansielle leieavtaler.

Utgifter til utvikling balanseføres i den grad det kan identifiseres en fremtidig økonomisk fordel knyttet til utvikling av en identifiserbar immateriell eiendel og utgiftene kan måles pålitelig. I motsatt fall kostnadsføres slike utgifter løpende. Balanseført utvikling avskrives lineært over økonomisk levetid. Utgifter til forskning kostnadsføres løpende.

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser

Siemens AS innførte fra begynnelsen av forretningsåret 2007 innskuddsbasert tjenstepensjonsordning (innskuddsplan) for alle medarbeidere med mer enn 10 år til pensjonsalder (67 år) ved utgangen av 2006. Periodens pensjonskostnad utgjøres av betalt innskudd og arbeidsgiveravgift. Innskuddene var frem til og med 31.12.2015 4 % av den

enkelte medarbeiders pensjonsgrunnlag mellom 1 G og 6 G (grunnbeløp). For pensjonsgrunnlag mellom 6 G og 12 G ble det betalt et pensjonsinnskudd på 8 %. Med virkning fra 01.01.2016 ble innskuddsnivået endret til 5 % av pensjonsgrunnlaget opp til 7,1 G pluss 13 % av pensjonsgrunnlaget opp til 12 G. Tidligere opptjente rettigheter ble i 2006 konvertert i individuelle fripoliser. For medarbeidere med mindre enn 10 år til pensjonsalder ble den gamle ordningen med rett til definerte ytelser (ytelsesplan) opprettholdt, men betraktes som en lukket ordning. Denne pensjonsordningen behandles regnskapsmessig i henhold til IAS 19R.

Pensjonsforpliktelser i ytelsesplanen er vurdert til nåverdien av fremtidige pensjonsforpliktelser som er opptjent på balansedagen. De fremtidige pensjonsforpliktelser beregnes ut fra estimert lønn og pensjoneringsstidspunktet. Pensjonsmidlene er vurdert til antatt markedsverdi på balansedagen. Netto pensjonsforpliktelse på underfinansierte kontrakter er balanseført som forpliktelse, mens netto pensjonsmidler på overfinansierte kontrakter er balanseført som finansielt anleggsmiddel.

Selskapet innregnet alle akkumulerte netto aktuarielle tap og gevinster mot egenkapitalen på datoen for overgang til IFRS, 01.10.2012. Gevinster og tap på avkortning eller oppgjør av en ytelsesbasert pensjonsordning innregnes i resultatet når avkortningen eller oppgjøret inntreffer. En avkortning inntreffer når selskapet vedtar en vesentlig reduksjon av antall ansatte som omfattes av en ordning eller endrer vilkårene for en ytelsesbasert pensjonsordning slik at en vesentlig del av nåværende ansattes fremtidige opptjening ikke lenger kvalifiserer til ytelser eller bare kvalifiserer til reduserte ytelser.

Introduksjon av en ny ytelsesplan eller en forbedring av nåværende ytelsesplan medfører endringer i pensjonsforpliktelser. Dette blir kostnadsført lineært frem til effekten av endringen er opptjent. Innføring av nye ordninger eller endringer i eksisterende ordninger som skjer med tilbakevirkende kraft slik at de ansatte umiddelbart har opptjent en fripolise (eller endring i fripolise) resultatføres umiddelbart. Gevinst eller tap knyttet til innskrenkninger eller avslutning av pensjonsplaner resultatføres når dette skjer. Aktuarmessig gevinst eller tap føres i andre inntekter og kostnader (OCI).

Opsjoner og aksjeprogram for ansatte

Siemens AG, morselskapet til Siemens AS, har utstedet stock awards for ledere i Siemens AS. I tillegg kan alle ansatte knytte seg til en spareavtale knyttet mot kjøp av Siemens AG aksjer. For hver tredje aksje den ansatte kjøper vil Siemens AS gi en aksje. Begge disse opsjonsordningene er målt til virkelig verdi på utstedingsdato. Virkelig verdi på utstedingsdato blir kostnadsført på lineær basis over opsjonens løpetid.

Noter

Offentlig tilskudd

Offentlige tilskudd innregnes som utsatt inntekt til virkelig verdi når det er rimelig sikkert at vilkårene for tilskuddet vil bli oppfylt, og at tilskuddet vil bli utbetalt. Tilskudd hvor selskapet får dekket kostnader som påløper, innregnes systematisk i resultatet over perioden kostnadene innregnes. Tilskudd hvor konsernet kompenseres for en eiendels anskaffelseskost, innregnes i resultatet over eiendelens utnyttbare levetid.

Skattekostnad

Skattekostnaden består av betalbar skatt og endring utsatt skatt. Betalbar skatt er beregnet på grunnlag av skattemessig resultat. Endring utsatt skatt er beregnet på grunnlag av årets endringer i skatteøkende midlertidige forskjeller og skattereduserende midlertidige forskjeller.

Kontantstrømoppstilling

Siemens AS benytter den indirekte modellen for presentasjon av kontantstrømoppstilling i henhold til Forenklet IFRS for kontantstrømoppstilling. Den indirekte modellen viser kontantstrømmene brutto fra investerings- og finansieringsaktivitetene, mens det regnskapsmessige resultat avstemmes mot netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter. Siemens AS deltar i en konsernkontoordning, midlene her defineres som konsernmellomværende. Derfor har selskapet ikke kontanter og kontantekvivalenter per 30.09.2018.

Note 2 Salgsinntekter

(Beløp i 1 000 NOK)	2018	2017
Salgsinntekter per virksomhetsområde		
Process Industries and Drives	1 777 078	1 638 768
Energy Management	1 244 753	1 276 836
Mobility*	198 061	402 715
Building Technologies	349 513	353 390
Power and Gas	179 894	198 032
Wind Power and Renewables**	0	133 764
Digital Factory	178 325	138 419
Sum salgsinntekt	3 927 625	4 141 924

*Selskapet fisjonerte divisjonen Mobility med regnskaps- og skattemessig virkning per 01.07.2018.

**Selskapet fisjonerte divisjonen Wind Power and Renewables med regnskaps- og skattemessig virkning per 01.01.2017 .

Hovedandelen av selskapets salgsinntekt gjelder virksomhet i Norge. I forretningsåret 2018 utgjør eksport 591 millioner kroner, dette er en oppgang på ca. 12 % fra forretningsåret 2017. Eksport utgjør 14 % av total omsetning.

De største eksportmarkedene i forretningsåret 2018 er USA, UK, Tyrkia og Tyskland som står for henholdsvis 18 %, 17 %, 15 % og 13 % av total eksport.

Note 3 Annen driftsinntekt

(Beløp i 1 000 NOK)	2018	2017
Annen driftsinntekt		
Leieinntekt fra fast eiendom	58 253	45 661
Gevinst ved salg av virksomhet og driftsmidler	627	2 989
Sum	58 880	48 650

Noter

Note 4 Lønnskostnader, antall ansatte, godtgjørelser, lån til ansatte m.m.

(Beløp i 1 000 NOK)	2018	2017
Lønnskostnader		
Lønninger	1 272 605	1 297 483
Arbeidsgiveravgift	196 777	196 215
Netto pensjonskostnad*	92 409	104 485
Andre ytelser	29 615	65 458
Sum	1 591 406	1 663 641
Gjennomsnittlig antall ansatte:	1 485	1 533
* Netto pensjonskostnad består i 2018 av kostnad på innskuddsbasert ordning på 76,3 mill. NOK eks. AGA, og ny AFP ordning på 22,5 mill. NOK eks. AGA i tillegg til netto inntekt på 6,4 mill. NOK knyttet til ytelsesbasert pensjonsordning inkl. AGA. (jf note 16)		

Opplysninger gjeldende styret og administrerende direktør

Godtgjørelser

Godtgjørelse til styret i Siemens AS utgjorde 30 000 NOK i forretningsåret 2018. Styrets leder har i perioden ikke mottatt styregodtgjørelse.

Administrerende direktørs lønn i perioden 01.10.2017 - 30.09.2018 var 3 512 008 NOK. Av dette utgjør bonus 1 120 678 NOK. Innberetningspliktige godtgjørelser forøvrig var 343 089 NOK.

Pensjonsrettigheter

Administrerende direktør er inkludert i pensjonsordningen for toppledere i Siemens AS.

Per 01.01.2016 ble den ytelsesbaserte pensjonsordningen for aktive toppledere erstattet med innskuddsbasert ordning (jf note 16 pensjon).

De regulære innskuddene i den nye pensjonsordningen i forretningsåret 2018 beløp seg til 219 341 NOK.

Etterlønn

Det foreligger avtale med administrerende direktør om etterlønn på 12 månedslønner ved oppsigelse fra Siemens.

Stock awards - aksjebasert avlønning

Gevinst på stock awards avhenger av aksjekurs i Siemens AG målt mot innløsningspris på tidspunkt for innløsning. Alle tildelte stock awards kan utøves to år etter tildeling, og deretter i ett år. Utøvelse forutsetter at vedkommende er ansatt i selskapet to år etter tildelingen. Personer som slutter etter to år må utøve opsjonene senest en måned etter siste dag. Administrerende direktør har innløst 125 stock awards med en brutto gevinst av 199 718 NOK i inneværende forretningsår. Per 30.09.2018 holder administrerende direktør 2 047 stock awards. Ingen av styremedlemmene har fått tildelt stock awards.

Lån og sikkerhetstillegg

Verken styrets leder eller administrerende direktør har lån i Siemens AS per 30.09.2018.

Ledelsen har ikke mottatt godtgjørelser eller økonomiske fordeler fra andre foretak i samme konsern, enn det som er vist over. Det er ikke gitt tilleggsgodtgjørelse for spesielle tjenester utenfor de normale funksjoner for en leder.

Opplysninger gjeldende andre ansatte

Lån og sikkerhetstillegg

Øvrige ansatte har lån i selskapet på 9,8 mill. NOK. Lånene tilbakebetales over maksimalt 10 år. Det beregnes normalrentesats for lånene. Det er ikke stillet særskilt sikkerhetstillegg for lånene utover utstedelse av gjeldsbrev.

(Beløp i 1 000 NOK)	2018	2017
Honorar til revisor		
Foreslått honorar for lovpålagt revisjon for året	1 262	1 312
Fakturert tilleggshonorar for lovpålagt revisjon tidligere år	0	0
Andre attestasjonstjenester	75	86
Sum honorar til revisor	1 337	1 398
(Merverdiavgift er ikke inkludert i revisjonshonoraret.)		

Note 5 Spesifikasjon av driftskostnader etter art

(Beløp i 1 000 NOK)	2018	2017
Frakt og transportkostnader	24 368	22 314
Leie lokaler	96 334	97 448
Lys og varme	5 255	2 671
Energi og brensel mv vedrørende produksjon	5 224	4 496
Renovasjon, vann avløp, renhold, m.m.	11 380	5 923
Leie av maskiner, inventar, m.m.	1 638	10 881
Verktøy og inventar (ikke aktiverbart)	20 641	18 659
Reparasjon og vedlikehold bygning	24 103	21 562
Reparasjon og vedlikehold annet	11 645	13 612
Kontorkostnad	12 908	12 886
Innleid arbeidskraft	177 150	123 656
Drivstoff, vedlikehold, forsikring og avgifter på transportmidler	142	290
Reise og diettkostnad	92 751	100 374
Salgs- og reklamekostnad	13 024	14 182
Representasjonskostnader	2 616	2 783
Kontingent og gave	4 647	4 936
Forsikringspremie	7 151	8 045
Garanti- og servicekostnad	4 713	9 072
Lisens- og patentkostnad	15 894	14 205
Annen kostnad	176 647	170 321
Sum driftskostnader	708 231	658 317

Siemens AS presenterer sitt resultatregnskap basert på hva inntektene og kostnadene inneholder.

Driftskostnad består av alle operasjonelle kostnader som ikke er relatert til prosjekter, lønnskostnad og kapitalkostnad i form av avskrivninger. Hovedelementene av annen driftskostnad har blitt gruppert i tabellen ovenfor.

Lisens- og patentkostnad relaterer seg til software kostnader fra eksterne leverandører og interne lisenskostnader fakturert fra Siemens AG. Posten "annen kostnad" består hovedsakelig av generelle administrative kostnader som personaladministrasjon, kommunikasjonsadministrasjon, innkjøp, forskning og utvikling, IT, juridisk, finans, strategisk planlegging og generell administrasjon.

(Beløp i 1 000 NOK)	2018	2017
Forskning og utvikling		
Samlede utgifter medgått til forskning og utvikling	66 775	103 827

Det legges til grunn at samlet forventet inntjening av pågående forskning og utvikling motsvarer samlede utgifter. Selskapets utviklingsprogrammer er i hovedsak relatert til produkter og systemer for Subsea anvendelse. Andre viktige utviklingsområder er kraftsystemer for skip og borefartøy, vannhandling for offshore og avanserte IT-løsninger for olje- og gassmarkedet. Siemens har et utstrakt forskningssamarbeid med universiteter, høyskoler, samt eksterne og interne forskningssentre og partnere.

Note 6 Spesifikasjon av rente- og andre finansposter

(Beløp i 1 000 NOK)	2018	2017
Renteinntekt fra foretak i samme konsern	186	333
Annen renteinntekt	2 564	2 280
Annen finansinntekt	6 760	0
Valutagevinst	6 952	14 979
Sum rente- og andre finansinntekter	16 462	17 592
Rentekostnad fra foretak i samme konsern	-5 488	-2 723
Annen rentekostnad	-1 913	-4 047
Annen finanskostnad	-91	-93
Valutatap	-16 920	-3 270
Sum rente- og andre finanskostnader	-24 411	-10 132
Netto rente- og andre finansposter	-7 949	7 460

Noter

Note 7 Skatt

(Beløp i 1 000 NOK)	2018	2017
Grunnlag betalbar skatt		
Ordinært resultat før skattekostnad	-38 238	-165 530
Permanente forskjeller / andre forskjeller	-4 286	1 247
Endring skatteøkende / -redus. midlertidige forskjeller	106 310	-8 021
Effekt av poster ført mot egenkapital	3 645	-24 517
Effekt som følge av fisjoner og interne transaksjoner	-48 989	2 680
Anvendelse av framførbart underskudd	-18 442	0
Sum	0	-194 141
24 % betalbar skatt (2016: 25 %)	0	0
herav skatt betalt til utlandet, direkte utgiftsført	0	0
Betalbar skatt i skattekostnaden	0	0
Årets skattekostnad		
Betalbar skatt på årets resultat	0	0
Endring utsatt skatt	-16 405	-42 725
Endring utsatt skatt fisjonert selskap	11 268	-642
Endring utsatt skatt ført direkte mot egenkapital*	-4 164	2 804
For mye / lite avsatt tidligere år	313	-7 287
Sum	-8 988	-47 850
Betalbar skatt i balansen		
Betalbar skatt på årets resultat	0	0
Betalbar skatt tidligere år	0	-7 287
Skattefunn (fjoråret)	-4 559	-3 600
Sum	-4 559	-10 887
Skatteøkende / skattereduserende forskjeller som utlignes		
Anleggsmidler / langsiktig gjeld	37 297	43 856
Omløpsmidler / kortsiktig gjeld	-1 011	102 383
Sum skatteøkende / -redus. forskjeller som utlignes	36 285	146 239
Akk. fremførbart skattemessig underskudd	-175 699	-194 141
Poster ført direkte mot egenkapital*	-328 876	-332 521
Sum grunnlag utsatt skatt	-468 289	-380 423
23 % Utsatt skatt (+)/Utsatt skattefordel (-) (2017: 24 %)	-107 706	-91 301
Endring av Utsatt skatt	-16 405	-42 725
herav uten virkning for skattekostnad	4 164	-2 804

* Endring i balanseført finansielle instrumenter og pensjoner samt utsatt skatt i tilknytning til disse postene blir til dels ført direkte mot egenkapitalen.

Beregning av effektiv skattesats	2018 Skattekostnad	i % av resultat før skatt
Skatt beregnet som gjennomsnittlig nominell skattesats	-8 794	23
Effekt av permanente forskjeller	-986	3
Permanent effekt av egenkapitalføringer	0	0
Effekt av fradragsført utenlandsk skatt	0	0
Skatteeffekt endring skattesats fra 24 % til 23 %	3 804	-10
Skatteeffekt endring skattesats fra 24 % til 23 % for poster ført direkte mot egenkapital	-3 325	9
For mye / lite avsatt tidligere år	313	-1
Skattekostnad i henhold til resultatregnskap	-8 988	24

Note 8 Immaterielle eiendeler

(Beløp i 1 000 NOK)	Kunde- portefølje	Teknologiske immaterielle eiendeler	Markeds- relaterte eiendeler	Goodwill	Sum
Anskaffelseskost 01.10.2017	41 300	86 625	3 666	545 794	677 385
Årets tilgang	0	0	0	0	0
Årets avgang – kostpris	0	0	0	0	0
Anskaffelseskost 30.09.2018	41 300	86 625	3 666	545 794	677 385
Akk. av- og nedskrivninger	-29 445	-80 258	-2 940	-2 121	-114 765
Balanseført verdi 30.09.2018	11 855	6 367	726	543 673	562 621
Årets av- og nedskrivninger	-4 589	-7 910	-458	0	-12 958
Avskrivningsplan	lineær	lineær	lineær		
Økonomisk levetid	3-9 år	5-8 år	5-8 år		

Siemens AS foretar årlige nedskrivningstester av goodwill. Ved indikasjoner på svekkelse av goodwill foretas testene hyppigere. Nedskrivningstesten ble utført i september 2018 og er basert på foreløpige selskapstall fra august 2018. Balanseført goodwill i selskapet per 30.09.2018 er 543,7 mill. NOK og er i hovedsak avledet fra følgende oppkjøp:

Bennex AS	FY 2011
Poseidon Group AS	FY 2011
Matre Instruments AS	FY 2013

Goodwill er allokert til kontantgenererende enheter (CGU) for testing av fall i verdier som følger (i 1000 NOK):

Energy Management (kun Subsea)	492 748
Building Technologies	42 183
Process Industries and Drives	8 742

Siemens har benyttet bruksverdi til å bestemme det gjenvinnbare beløpet i kontantgenererende enheter (CGU). Modellen tar utgangspunkt i forventede divisjons- og enhets-spesifikke kontantstrømmer for de neste fem årene. Siemens har benyttet en vektet gjennomsnittlig kapitalkostnad (WACC) spesifikk for hver kontantgenererende enhet. Bruksverdien er nåverdien av estimert kontantstrøm før skatt med en diskonteringsfaktor som gjenspeiler tidspunktet for kontantstrømmene og de forventede risiki.

Kontantstrømmene i beregningene er basert på langsiktige budsjetter for årene 2019 til 2023. Kontantstrømmer etter år 2023 blir utledet ved hjelp av en langsiktig vekstrate som er lik forventet langsiktig nasjonal inflasjon.

Sentrale forutsetninger benyttet i beregninger av verdi i bruk

Beregningene av verdi i bruk for alle kontantgenererende enheter (CGU) er i stor grad basert på sentrale forutsetninger knyttet til:

- fremtidige kontantstrømmer
- vekstrate sluttverdi (netto)
- vektet gjennomsnittlig kapitalkostnad (WACC)

Vedrørende beregning av bruksverdien for den kontantgenererende enheten (CGU) "Energy Management (kun Subsea)" er nøkkelforutsetningene sensitive ovenfor endringer i oljepris og den fremtidige etterspørselen av enhetens produktlinjer.

Noter

Note 9 Varige driftsmidler

(Beløp i 1 000 NOK)	Tomter/ bygninger	Maskiner og anlegg	Bedriftsutstyr og inventar	Anlegg under utførelse	Sum
Anskaffelseskost 01.10.2017	250 776	129 080	156 530	28 810	565 196
Årets tilgang	10 369	30 707	10 239	10 804	62 120
Årets avgang – kostpris	-43	-583	-29 067	0	-29 692
Anskaffelseskost 30.09.2018	261 102	159 204	137 702	39 614	597 623
Akk. av- og nedskrivninger	-119 652	-73 170	-110 405	0	-303 226
Balanseført verdi 30.09.2018	141 450	86 034	27 299	39 614	294 399
Årets av- og nedskrivninger	-11 866	-11 948	-13 133	0	-36 947
Avskrivningsplan	lineær	lineær	lineær		
Økonomisk levetid	0-50 år	10 år	3-5 år		

Note 10 Andre langsiktige fordringer

(Beløp i 1 000 NOK)	2018	2017
Andre langsiktige fordringer		
Lån til ansatte (jf. note 4)	9 844	10 222
Øvrige langsiktige fordringer	2 584	1 772
Sum	12 427	11 994

Overikten viser bokført verdi av fordringer med forfall senere enn ett år etter balansedagen.

Note 11 Varer

(Beløp i 1 000 NOK)	2018	2017
Varer		
Lager av råvarer og innkjøpte halvfabrikater	18 321	16 301
Lager av varer under tilvirkning	10 771	5 263
Lager av innkjøpte handelsvarer	93 099	71 219
Sum	122 191	92 783
Ukuranseavsetning	28 438	35 179
Årets varekostnader	1 675 505	2 002 154

Note 12 Kundefordringer

(Beløp i 1 000 NOK)	2018	2017
Kundefordringer		
Brutto kundefordringer	660 652	828 667
Avsetning for tap på fordringer	-2 909	-16 485
Netto kundefordringer	657 743	812 182
Tap på kundefordringer	4 813	245
Endring i avsetning	-13 067	-13 800
Netto tap på fordringer	-8 254	-13 556

Utestående fordringer eldre enn 60 dager utgjør ca 3,9 % av brutto fordringer (mot 3,2 % i 2017). Siemens AS gjør en løpende oppfølging og vurdering av risiko og mener at tapsavsetningen er tilstrekkelig basert på en vurdering av fordringene.

Note 13 Betalingsmidler

Siemens AS har ingen bundne likvider. Siemens AS har en bankgaranti på 103,5 mill. NOK for skattetreksforpliktelser.

Bankaktiviteter utføres via Siemens AG og ekstern bank. Siemens AS har lav likviditetsrisiko da de inngår i Siemens-konsernets konsernkontoordning.

Beholdningene i Siemens AS utgjør netto per 30.09.2018 -538,6 mill. NOK og er klassifisert som gjeld.

Note 14 Andre kortsiktige fordringer

(Beløp i 1 000 NOK)	2018	2017
Andre kortsiktige fordringer		
Opptjente ikke fakturerte inntekter fra tilvirkningskontrakter (jf. note 19)	414 667	234 330
Andre opptjente ikke fakturerte inntekter	112 201	135 413
Valutaderivater	18 805	13 793
Øvrige kortsiktige fordringer	26 463	30 857
Sum	572 137	414 394

Note 15 Egenkapital

(Beløp i 1 000 NOK)	Aksjekapital	Overkurs	Kontantstrøm- sikringsreserve	Aktuarielle gevinster og tap	Opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Per 30.09.2017	133 493	28 605	-8 281	-260 154	436 284	329 946
Endring ved fisjon	-4 695	-1 006	0	0	11 621	5 921
Totalresultat	0	0	-2 821	2 302	-29 250	-29 769
Per 01.10.2018	128 798	27 599	-11 102	-257 852	418 655	306 101

Selskapet fisjonerte divisjonen Mobility med regnskaps- og skattemessig virkning per 01.07.2018 etter kontinuitetsprinsippet. Transaksjonen resulterte i en endring av aksjekapitalen og overkurs. Per 01.07.2018 består selskapets aksjekapital av 140 000 aksjer hver pålydende 919,99 NOK. Selskapets aksjer er i sin helhet eid av Siemens International Holding BV, som igjen eies 100 % av Siemens AG.

Noter

Note 16 Pensjonskostnad og pensjonsforpliktelser

Siemens AS er pliktig til å ha en tjenstepensjonsordning etter Lov om obligatorisk tjenstepensjon, og har en innskuddsbasert tjenstepensjonsordning som tilfredsstiller kravene i denne loven. Siemens AS har ytelsesplaner, både sikrede og usikrede, samt innskuddsplan.

Innskuddsplaner

Siemens AS har en innskuddsbasert tjenstepensjonsordning. Innskuddsnivå er 5 % av den enkelte medarbeiders pensjonsgrunnlag opp til 7,1 G og 13 % av pensjonsgrunnlaget opp til 12 G. Det er innbetalt 76,3 mill. NOK som innskudd i 2018.

Stortinget vedtok at AFP skal være en livslang ordning fra og med 01.01.2011, der den ansatte selv kan bestemme når den vil ta ut pensjon etter fylte 62 år. Utbetalingene vil bli påvirket av opparbeidingsstid og forventet gjenstående levetid for hver enkelt ansatt. Denne AFP-ordningen er en ytelsesbasert flerforetakspensjonsordning som finansieres gjennom premier som fastsettes som en prosentandel av lønn. Da det per i dag ikke er funnet en pålitelig metode for å beregne forpliktelsen, regnskapsføres ordningen imidlertid som en innskuddsbasert ordning hvor premiebetalingene kostnadsføres løpende. Det er innbetalt 22,5 mill. NOK til denne ordningen i 2018.

Per 01.01.2016 er bedriftens tidligere ekstra ytelsesbaserte pensjonsordning for aktive topledere avsluttet og erstattet med en innskuddsbasert ekstrapensjon. Pensjonsgrunnlaget i ordningen er fast årslønn som overstiger 12 G.

Ytelsesplaner – sikrede ordninger

For medarbeidere som hadde mindre enn 10 år til 67 år ved utgangen av 2006 har selskapet en lukket ordning med rett til definerte fremtidige ytelser (ytelsesplan). Den lukkede ordningen har ved utgangen av regnskapsåret 1 aktivt medlem, i tillegg til 3 pensjonister. Pensjonsytelsene er i hovedsak avhengig av antall opptjeningsår, lønnsnivå ved uttak av pensjon og størrelsen på ytelsene fra folketrygden. Storebrand Livsforsikring AS forvaltes pensjonsmidlene. For denne pensjonsordningen er Siemens AS ansvarlig for eventuell pensjonsforpliktelse dersom pensjonsmidlene ikke fullt kan dekke pensjonsforpliktelsene.

889 pensjonister med rettigheter i den sikrede pensjonsordningen fikk 30. juni 2018 sine rettigheter overført til individuelle fripoliser i Storebrand Livsforsikring AS. Det følger av foretakspensjonsloven at ved opphør av ytelsesordningen skal pensjonistene sikres fortsatt pensjon ved utstedelse av en individuell fripolise.

Endringen innebærer at alle individuelle rettigheter for pensjonistene videreføres i henhold til de regler som gjelder for fripoliser.

Gjenværende medlem i heltidsstilling vil få sine rettigheter overført til individuell fripolise ved fratreden for pensjon. Gjenværende medlemmer i deltidsstilling får sine rettigheter ivarett via en kombinasjon av individuell fripolise og fremtidig pensjonsopptjening via bedriftens innskuddsbaserte ordning.

For bedriften innebærer endringen reduksjon i balanseførte pensjonsforpliktelser. Den sikrede pensjonsordningen forventes å bli avsluttet i løpet av 2019.

Ytelsesplaner – usikret ordning

I tillegg til den fonderte tjenstepensjonsplan, har Siemens AS en usikret ytelsesbasert pensjonsforpliktelse. Dette er en pensjonsplan over drift og omfatter pensjonsforpliktelser til pensjonerte topledere.

(Beløp i 1 000 NOK)	Totalt 2018	Usikret 2018	Sikret 2018	Totalt 2017
Pensjonskostnader ytelsesplaner				
Pensjonsopptjening / service kost	-7 653	0	-7 653	3 681
Rentekostnad av pensjonsforpliktelser	8 530	970	7 560	8 931
Avkastning på pensjonsmidler	-7 253	0	-7 253	-7 908
Resultatført pensjonskostnad inkl. AGA	-6 377	970	-7 345	4 704
Aktuarielt tap / gevinst (-)	-7 167	756	-7 923	10 805
Pensjonskostnad ført i Andre inntekter og kostnader	-7 167	756	-7 923	10 805
Bevegelser i pensjonsforpliktelser				
Pensjonsforpliktelser ved periodens begynnelse	623 656	64 735	558 920	640 469
Årets pensjonsopptjening	41	0	41	56
Gevinst knyttet til endringer i pensjonsordningen	-7 695	0	-7 695	3 625
Rentekostnad på pensjonsforpliktelser	8 530	970	7 560	8 931
Avkortning / oppgjør	-515 617	0	-515 617	0
Arbeidsgiveravgift	-1	0	-1	-717
Pensjonsutbetalinger	-39 748	-5 035	-34 713	-51 880
Aktuarielt tap / gevinst (-)	-2 058	756	-2 814	23 172
Pensjonsforpliktelser ved periodens slutt	67 107	61 426	5 681	623 656

Note 16

(Beløp i 1 000 NOK)	Totalt 2018	Usikret 2018	Sikret 2018	Totalt 2017
Bevegelse i pensjonsmidler				
Pensjonsmidler ved periodens begynnelse	544 152	0	544 152	565 526
Avkastning på pensjonsmidler	7 253	0	7 253	7 908
Avkortning / Oppgjør	-515 617	0	-515 617	0
Innbetaling til ordningen	9	0	9	5 086
Pensjonsutbetalinger	-34 713	0	-34 713	-46 735
Aktuarielt tap (-) / gevinst	5 109	0	5 109	12 367
Pensjonsmidler ved periodens slutt	6 193	0	6 193	544 152
Netto pensjonsforpliktelse	60 914	61 425	-511	79 504

(Beløp i 1 000 NOK)	2018	i %	2017	i %
Sikret pensjonsforordning er investert som følger:				
Obligasjoner	4 131	67	370 023	68
Fast eiendom	848	14	79 990	15
Egenkapital instrumenter	1 016	16	65 734	12
Fond	19	0	6 095	1
Bankinnskudd	180	3	22 310	4
Totalt	6 193	100	544 152	100

	2018	2017
Økonomiske forutsetninger		
Diskonteringsrente	2,05 %	1,78 %
Forventet lønnsregulering	2,05 %	1,78 %
Forventet pensjonsøkning	2,75 %	2,50 %
Forventet G-regulering	0,80 %	0,40 %
Forventet avkastning på pensjonsmidler	2,50 %	2,25 %

Aktuarielle forutsetninger:

Øvrige aktuarielle forutsetninger er lagt til grunn i beregningene, som f. eks. dødelighetstabell K-2013, samt andre demografiske faktorer utarbeidet av Finansnæringens Hovedorganisasjon. Det er videre forutsatt en fratredelseshyppighet som avtrappes fra 8 % for aldersgruppen 20 - 29 år og ned til 0 % for 60-åringene og eldre. Fratredelseshyppighet angir hvor stor andel av arbeidsstokken som antas å slutte frivillig i løpet av ett arbeidsår.

(Beløp i 1 000 NOK)	Pensjonsforpliktelse (DBO)	
	Økning	Reduksjon
Sensitivitetsanalyse		
Diskonteringsrente (0,5 % endring)	-3 097	3 346
Forventet lønnsregulering (0,5 % endring)	0	0
Forventet pensjonsøkning (0,5 % endring)	3 145	-1 814

Noter

Note 17 Andre langsiktige forpliktelser

(Beløp i 1 000 NOK)	2018	2017
Andre langsiktige forpliktelser		
Personalavsetning for lang tjenestetid	16 405	10 105
Finansielle leieavtaler	9 950	11 417
Avsetning for ledige lokaler	64 181	77 240
Garantiavsetning	30 963	38 565
Øvrige langsiktige forpliktelser	24 600	36 720
Sum	146 098	174 047

Oversikten viser bokført verdi av forpliktelser med forfall senere enn ett år etter balansedagen.

Note 18 Annen kortsiktig gjeld

(Beløp i 1 000 NOK)	2018	2017
Annen kortsiktig gjeld		
Lønn og feriepenger	190 223	204 643
Forskuddsfakturerte servicekontrakter	3 182	2 444
Avsetning for forpliktelser	72 326	51 513
Forskuddsfakturert produksjon prosjekter (jf. note 19)	440 106	385 911
Valutaderivate med negativ verdi (jf. note 20)	27 404	11 168
Omstruktureringsavsetning	0	12 437
Øvrig kortsiktig gjeld	19 429	17 736
Sum	752 674	685 850

(Beløp i 1 000 NOK)	Tapskontrakter	Andre	Sum
Avsetning for forpliktelser			
Per 01.10.2017	6 651	44 862	51 513
Avsatt	59 480	19 569	79 049
Oppløst	-13 666	-6 617	-20 283
Benyttet avsetning	-20 018	-17 935	-37 953
Per 30.09.2018	32 448	39 877	72 326

Note 19 Langsiktige tilvirkningskontrakter

(Beløp i 1 000 NOK)	2018	2017
Igangværende prosjekter		
Inntektsført	3 516 096	4 169 263
Kostnader	-3 288 813	-3 803 190
Netto resultatført	227 283	366 073
Inntekt fra prosjekter	1 984 983	2 332 543
Estimert gjenværende produksjon på tapsprosjekter	545 035	335 337
Opptjente ikke fakturerte inntekter inkludert i andre kortsiktige fordringer fra tilvirkningsprosjekter som er ført etter løpende avregning. (jf. note 14)	414 667	234 330
Forskuddsfakturert produksjon inkludert i andre kortsiktige fordringer fra tilvirkningsprosjekter som er ført etter løpende avregning (jf. note 18)	440 106	385 911

Forventet tap på prosjekter kostnadsføres i sin helhet som avsetning og denne reduseres i takt med fremdrift i prosjektet/realisering av tapene.

Prosjektrisiko og usikkerhet

Kontraktene til Siemens AS er i stor grad langsiktige, der mange er kontrakter til fastpris basert på anbud. Forsinkelser, kvalitetsmangler eller økning i prosjektkostnader kan resultere i kostnader som ikke dekkes inn av inntektene fra det aktuelle prosjektet. Dersom et prosjekt er identifisert som tapsbringende, føres det avsetninger for forventede fremtidige tap. Regnskapsmessig behandling er basert på beste estimat ved slutten av regnskapsperioden. Omstendigheter og informasjon kan endre seg i etterfølgende perioder, og endelig utfall kan derfor bli bedre eller dårligere enn hva vurderingene gjort på tidspunktet for utarbeidelsen av regnskapet tilsa.

Note 20 Valutaderivativer og finansielle instrumenter

Basert på gjeldende retningslinjer skal 75 % - 100 % av fremtidige kontantstrømmer og posisjoner i utenlandsk valuta sikres gjennom bruk av terminkontrakter og opsjoner. Det ligger et sikringsorientert syn til grunn for bruk av finansielle instrumenter gjennom motpost i underliggende forretningsmessige kontantstrømmer.

Siemens AS har signifikant valutaeksponering knyttet til innkjøp og salg i EUR, GBP, SEK og USD. Det kan i tillegg benyttes opsjoner for å sikre seg mot svingninger i prosjekters tilbudsfase. Alle sikringsforretninger foretas mot Siemens AG.

Siemens AS har ingen finansielle instrumenter knyttet til renteeksponering.

(Beløp i 1 000 NOK)	2018	2017
Følgende beløp relatert til valutasikringskontrakter er regnskapsført som finansinntekt / kostnad i regnskapsåret		
Realisert inntekt gevinst / tap (-) fra utløpte sikringskontrakter	-9 824	-3 002
Akkumulert gevinst / tap (-) som ikke er reversert fra egenkapitalen	-4 104	2 159
Følgende beløp relatert til valutasikringskontrakter er regnskapsført mot andre inntekter og kostnader (justert for utsatt skatt)		
Urealisert gevinst / tap (-) ført i regnskapsåret	-2 821	-10 393
Akkumulert gevinst / tap (-) som ikke er reversert fra egenkapitalen	-11 099	-8 279

Oversikt over urealiserte valutaterminer per 30.09.2018

Valutaterminer (motposisjon NOK)	Valutabeløp	Beløp i NOK	Avtalt snittkurs	Kurs per 30.09.2018	Gj.snittlig gjenstående løpetid i dager
Salg EUR	86 502	841 429	9,7272	9,4665	191
Kjøp EUR	69 202	671 573	9,7046	9,4665	141
Salg GBP	1 060	11 536	10,8834	10,6689	62
Kjøp GBP	349	3 805	10,9028	10,6689	56
Salg SEK	63 446	60 291	0,9503	0,9183	99
Kjøp SEK	286 556	274 781	0,9589	0,9183	99
Salg USD	19 997	159 945	7,9983	8,1777	123
Kjøp USD	4 189	34 370	8,2042	8,1777	112
Salg CAD	64	406	6,3700	6,2848	32

Virkelig verdi av derivatene som er bokført i balansen per 30.09.2018	2018	2017
DKK	0	0
EUR	4 631	-1 663
GBP	142	22
PLN	0	0
SEK	-8 826	-773
CAD	6	0
USD	-2 988	4 419
Sum	-7 035	2 005
Positive beholdninger: Kortsiktig andel	18 805	13 793
Positive beholdninger: Langsiktig andel	2 134	841
Negative beholdninger: Kortsiktig andel	-27 404	-11 168
Negative beholdninger: Langsiktig andel	-569	-1 462
Sum	-7 035	2 005

(jf. tabellen for valutaderivativer og finansielle instrumenter)

Virkelig verdi for sikringsinstrumenter fastsettes ved at differansen mellom balansedagens kurs og avtalt kurs multipliseres med det sikrede beløpet i fremmed valuta og diskonteres. Det innkalkuleres et administrasjonsgebyr til utsteder av sikringsinstrumentet (Siemens AG).

I resultatregnskapet føres verddivurdering og oppgjør av sikringskontrakter under finanskostnad og -inntekt. I balansen føres verdien av åpne sikringskontrakter under andre kort- eller langsiktige fordringer eller annen kort- eller langsiktig gjeld. Andelen langsiktig positiv beholdning utgjør 2 134 mill. NOK og langsiktig negative beholdninger -0,569 mill. NOK.

Siemens AS benytter sikringsbokføring (Cash Flow Hedge Accounting) for større kontantstrømmer. Formålet med sikringsføringen er å unngå resultateffekter av urealisert gevinst eller tap av sikringsinstrumentet. Sikringseffektiviteten måles løpende og dokumenteres i henhold til krav for bruk av sikringsbokføring. Dersom kravene til bruk av sikringsbokføring ikke er oppfylt, følger bokføringen av sikringsobjektet og sikringsinstrumentet sine respektive vurderingsregler.

Ved sikring av kontantstrømmer (Cash Flow Hedge Accounting) bokføres urealiserte gevinster og tap av sikringsinstrumentet mot egenkapitalen. Det beregnes utsatt skatt på avsetning direkte mot egenkapitalen. Andre sikringskontrakter som ikke klassifiseres som sikringsbokføring føres som virkelig verdi over resultatet.

Per 30.09.2018 er det ingen vesentlig ineffektive sikringer.

Noter

Note 20 Valutaderivater og finansielle instrumenter

Perioder når sikrede kontantstrømmer i utenlandsk valuta, klassifisert som sikringsbokføring (Cash Flow Hedge Accounting), antas å ha effekt på resultatet

Tidspunkt for når sikrede kontantstrømmer forventes å bli reklassifisert fra egenkapital til resultatet	2019	2020	2021
(Beløp i 1 000 NOK)	-8 162	1 120	7

Finansielle Instrumenter etter kategori

(Beløp i 1 000 NOK)	Utlån og fordringer	Derivater benyttet til sikringsformål	Sum
Eiendeler per 30.09.2018			
Andre langsiktige fordringer	10 294	2 134	12 427
Kundefordringer	657 743	0	657 743
Andre kortsiktige fordringer	553 332	18 805	572 137
Sum	1 221 369	20 939	1 242 307
Eiendeler per 30.09.2017			
Andre langsiktige fordringer	11 153	841	11 994
Kundefordringer	812 182	0	812 182
Andre kortsiktige fordringer	400 601	13 793	414 394
Sum	1 223 936	14 634	1 238 570

(Beløp i 1 000 NOK)	Andre finansielle forpliktelser	Derivater benyttet til sikringsformål	Sum
Forpliktelser per 30.09.2018			
Andre langsiktige forpliktelser	145 529	569	146 098
Leverandørgjeld	252 476	0	252 476
Kortsiktig gjeld konsern	538 690	0	538 690
Forskudd fra kunder	11 292	0	11 292
Annen kortsiktig gjeld	725 270	27 404	752 674
Sum	1 673 257	27 974	1 701 230
Forpliktelser per 30.09.2017			
Andre langsiktige forpliktelser	172 585	1 462	174 047
Leverandørgjeld	284 719	0	284 719
Kortsiktig gjeld konsern	434 674	0	434 674
Forskudd fra kunder	25 641	0	25 641
Annen kortsiktig gjeld	674 682	11 168	685 850
Sum	1 592 303	12 630	1 604 933

Note 21 Finansiell markedsrisiko

Siemens AS sikrer seg mot valutaeksponering ved å benytte finansielle terminkontrakter mot Siemens AG. Derimot har Siemens AS ingen finansielle instrumenter knyttet til rentebærende poster. På grunn av Siemens AGs gode likviditet har Siemens AS liten likviditetsrisiko. Kundefordringer blir fortløpende vurdert ut fra endring i markedsforhold og ledelsens vurdering, vi anser at dette er tatt høyde for i avsetning for tap på fordringer (jf. note 12).

Valutarisiko og anvendelse av finansielle instrumenter er omtalt i note 20.

Note 22 Transaksjoner nærstående partner

(Beløp i 1 000 NOK)		2018	2017
Salg			
Siemens plc	Siemens selskap	37 955	40 167
Siemens AG	Siemens selskap	36 183	4 625
Dresser Rand AS	Siemens selskap	31 150	17 704
Siemens International Trading Ltd, Shanghai	Siemens selskap	27 675	15 861
Siemens AG EM	Siemens selskap	25 369	10 282
Siemens Industry Inc.	Siemens selskap	19 651	10 950
Siemens S. A	Siemens selskap	19 093	2 266
Siemens Nederland N.V.	Siemens selskap	14 790	12 030
Siemens Healthcare AS	Siemens selskap	12 947	12 861
Siemens Ltd China	Siemens selskap	10 587	5 627
Øvrige	Siemens selskaper	49 892	94 886
Sum		285 292	227 259
Kjøp			
Siemens AG, Germany	Siemens selskap	614 983	736 168
Siemens Industrial Turbomachinery AB	Siemens selskap	144 796	73 995
Koncar-Energetski Transformatori d.o.o.	Siemens selskap	131 852	61 321
Siemens Mobility GmbH	Siemens selskap	110 780	0
Siemens Schweiz AG	Siemens selskap	77 172	65 483
Siemens PLC UK	Siemens selskap	34 600	35 807
Siemens Electric Machines s.r.o.	Siemens selskap	26 590	9 405
Siemens AG, Oesterreich	Siemens selskap	25 431	27 042
Siemens Transformers S. R. L	Siemens selskap	21 600	0
Industrial Turbine Company UK Ltd	Siemens selskap	15 169	420
Øvrige	Siemens selskaper	163 295	153 569
Sum		1 366 268	1 163 210

Kjøp og salg til nærstående parter gjelder forretningsmessige transaksjoner. Kjøp og salg mellom nærstående parter relaterer seg hovedsakelig til prosjektsamarbeid. Det er også noe kostnadsallokeringer i forbindelse med bruk av fellestjenester i konsernet.

Siemens AS har ingen mellomværende i konsernet hva gjelder gjeld og fordringer da kjøp og salg blir trukket rett fra cash poolen i konsernet (jf. note 13).

Konsernregnskapet for Siemens AG kan fås oversendt ved å benytte følgende adresse: Siemens AG, Wittelsbacherplatz 2, D-80333 Munich, Germany. www.siemens.com

Note 23 Offentlige tilskudd

Siemens AS har i 2013 blitt innvilget tilskudd i forbindelse med DEMO 2000 fra Norsk Forskningsråd. Tilskuddet vil redusere påløpte prosjektkostnader som innebærer en nettoføring. Innvilget tilskudd er totalt 4,5 mill. NOK og vil bli betalt ut løpende og etterskuddsvis. Prosjektet eies av divisjonen Energy Management og vil strekke seg over 2015, 2016, 2017 og 2018. Størrelsen på tilskuddet for regnskapsåret 2018 er 0,5 mill. NOK. Tilskuddet gis løpende basert på rapporter for påløpte prosjektkostnader.

Tilskuddet er et brukerstyrt innovasjonsprogram som forutsetter 50 % medfinansiering fra næringslivet. Innovasjonsprogrammet skal stimulere til FoU-satsning i næringslivet, og er således et virkemiddel som skal øke næringslivets egen FoU-innsats. Det er ingen betingede forpliktelser utover at man må dokumentere påløpte prosjektkostnader som har dannet grunnlaget for det innvilgede tilskuddet.

I tillegg har Siemens AS i 2018 blitt innvilget tilskudd i forbindelse med ENERGIX-programmet fra Norsk Forskningsråd.

ENERGIX-programmet støtter forskning på fornybar energi, effektiv energibruk, energisystem og energipolitikk. Størrelsen på tilskuddet for regnskapsåret 2018 er 2,7 millioner NOK.

Prosjektet eies av Siemens AS avd Process Industries and Drives, og strekker seg over en treårsperiode (2018, 2019 og 2020). Tilskuddet gis løpende basert på rapporter for påløpte prosjektkostnader.

Hovedmålsettingen for prosjektet er å utnytte eksisterende infrastruktur i kraftnettet i Norge gjennom å utvikle fremtidens smarte ladestasjon for elferger.

Noter

Note 24 Andre ikke balanseførte forpliktelser

Ikke balanseførte forpliktelser

Siemens AS har følgende ikke balanseførte forpliktelser fordelt på følgende kategorier ved utgangen av forretningsåret 2018.

Pantstillelser og garantiansvar

Garantiansvar (Beløp i 1 000 NOK)	2018	2017
Garantier stilt av ekst. finansinstitusjoner	422 686	493 921
Garantier stilt av ekst.f finansinstitusjoner for Siemens Gamesa Renewable Energy AS	0	212
Sum garantiansvar	422 686	494 133

Siemens AS har garantiansvar pålydende 423 mill. NOK, der garantiene er utstedt av eksterne finansinstitusjoner. Garantiene gjelder forpliktelser overfor myndigheter og kontraktsmotparter.

Siemens AS har tinglyst en avtale om factoring etter pantelovens § 4 - 10, avtalen gjelder avhendelse av enkle pengekrav i næringsvirksomheten og gjelder for et beløp opp til 80 millioner kroner. Tinglysningen er gjort til fordel for Kredittanstalt für Wiederaufbau og er gjort i forbindelse med prosjektfinansiering.

Leiekontrakter

Driftsleiekontrakter

Siemens AS leier kontor- og produksjons / lagerbygg 17 ulike steder i landet. Selskapet har inngått avtale om leie av bygg i Østre Aker vei 88. Leieavtalen løper i 12 år med virkning fra 15.12.2013. Etter utløpet av leieperioden har Siemens AS opsjon på forlengelse av avtalen til markedsleie på 10 + 10 år. Leielokaler i Stavanger og Bergen løper til 2027, de andre leieavtalene har 1 - 5 års løpetid.

Selskapet har inngått leasingavtaler av personbiler og varebiler med tre til fem års løpetid.

(Beløp i 1 000 NOK)	Innen 1 år	2-3 år	4-5 år	Etter 5 år	Total
Rest. est. leiebetalinger til forfall					
Husleie og leie av andre lokaler	94 669	178 394	182 659	242 487	698 209
Leasing av biler	4 471	5 977	2 124	0	12 572
Sum	99 140	184 371	184 783	242 487	710 781

(Beløp i 1 000 NOK)	2018	2017
Kostnader driftsleiekontrakter		
Kontor og lagerbygg	95 320	97 757
Biler	5 776	5 554
Sum	101 096	103 311

Finansielle Leieavtaler

Siemens AS har inngått en finansiell leieavtale i januar 2015 om leie av bygg i Ternetangen 61, Bømlo, som løper i 10 år.

(Beløp i 1 000 NOK)	Innen 1 år	2-3 år	4-5 år	Etter 5 år	Total
Rest. est. leiebetalinger til forfall					
Minimum leasing betaling	2 380	4 760	4 760	2 709	14 609
Nåverdi av minimum leasing betaling	1 657	2 908	2 440	1 208	8 214

Note 25 Aksjeverdibasert betaling

Ledende personer i Siemens AS får tildelt opsjoner fra Siemens AG. Perioden fra tildeling til utøvelse er 3 år. Opsjonskostnaden resultatføres i Siemens AS. Siemens AS blir belastet forventet månedlig kostnad på opsjonene fra Siemens AG på tildelingstidspunktet. Den kostnaden bygger opp en gjeld i Siemens AS til Siemens AG. Kostnaden er basert på virkelig verdi av opsjonene på balansedagen. På utøvelsesstidspunktet blir den faktiske verdien på opsjonene lagt til grunn. Dette danner grunnlag for den endelige kostnaden fakturert fra Siemens AG.

Den norske marginalsatten blir utregnet og betalt til norske skattemyndigheter mens resten av beløpet blir utbetalt til den ansatte fra Siemens AS. Total kostnadsføring for disse opsjonene er ført under lønnskostnader. I forretningsåret 2018 utgjorde dette 3,8 mill. NOK. Bokført forpliktelse utgjør 7,7 mill. NOK.

	2018		2017	
	Gj.snittlig kurs EUR per aksje	Opsjoner	Gj.snittlig kurs EUR per aksje	Opsjoner
Per 01.01.		22 020		19 667
Tildelt	73,34	5 941	72,04	8 260
Bortfalt	78,51	-135	69,82	-731
Utøvd	73,52	-3 993	55,67	-5 176
Oppgjør	78,23	-1 029	0,00	0
Per 30.09.		22 804		22 020

Tildelinger	2018		Antall opsjoner	
	Utløpsdato	Utøvelseskurs EUR per aksje	2018	2017
2012	des. 16	53,96	6 142	6 142
2013	nov. 17	71,23	3 987	3 987
2014	aug. 18	65,81	3 108	3 108
2015	jan. 19	59,42	2 703	2 703
	nov. 19	58,42	6 468	6 468
2016	des. 20	72,04	8 260	8 260
2017	nov. 21	73,34	5 941	
Sum			36 609	30 668

Aksjeopsjoner til ansatte

Hvert forretningsår får alle ansatte i Siemens-konsernet tilbud om kjøp av Siemens-aksjer gjennom programmet Share Matching Plan. Ansatte som går inn på avtalen blir trukket et fast månedlig lønnstrekk fra 0 - 5 % av bruttolønn.

Beløpet investeres påfølgende måned i Siemens-aksjer. Etter en opptjeningsperiode på tre år gis det fra Siemens én gratis aksje for hver tredje aksje den ansatte eier. Siemens AS blir kvartalsvis belastet kostnaden for administrasjon av Share Matching Plan i tillegg til den fjerde aksjen de ansatte får etter tre år. For forretningsåret 2018 beløp kostnaden seg til 1,7 mill. NOK.

	2018		2017	
	Gj.snittlig kurs EUR per aksje	Antall	Gj.snittlig kurs EUR per aksje	Antall
Per 01.01.		4 252		3 281
Tildelt	96,83	1 809	92,20	2 097
Bortfalt	91,89	-111	76,50	-229
Utøvd	71,65	-1 956	73,00	-897
Oppgjør	93,89	-520	0,00	0
Per 30.09.		3 473		4 252

Tildelinger	2018		Antall opsjoner	
	Utløpsdato	Utøvelseskurs EUR per aksje	2018	2017
2014	jan. 17	73,00	1 206	1 206
2015	jan. 18	69,43	1 051	1 051
2016	jan. 19	58,68	1 474	1 474
2017	jan. 20	92,20	2 097	2 097
2018	jan. 21	96,83	1 809	0
Sum			7 637	5 828

Note 26 IFRS 16

I januar 2016 utstedte IASB IFRS 16, Leases. IFRS 16 erstatter gjeldende klassifiseringsmodell for leietakerens leiekontrakter som enten drifts- eller finansiell leasing, og innfører i stedet en regnskapsmodell som krever at leietakerne skal innregne eiendeler og forpliktelser for leieavtaler med en løpetid på over tolv måneder. Dette medfører at tidligere ikke balanseførte leiekontrakter skal bokføres på en måte som i stor grad er sammenlignbar med dagens regnskapsmessige behandling av finansiell leasing.

IFRS 16 gjelder for regnskapsåret som begynner etter 1. januar 2019. Siemens vil implementere den nye standarden for regnskapsåret som begynner 1. oktober 2019 ved å anvende den modifiserte retrospektive metoden, som vil si at sammenligningstall for foregående år ikke vil omarbeides. Basert på foreløpige analyser er det forventet at implementeringen av IFRS 16 vil medføre endringer i regnskapsføring av selskapets leieavtaler, hovedsakelig knyttet til eiendommer leid av Siemens. Ved anvendelse av IFRS 16 vil lineære driftskostnader bli erstattet med avskrivningskostnader på eiendeler og rentekostnader på leieforpliktelser. Dette vil medføre en reklassifisering av rapporterte kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter og til operasjonelle aktiviteter. Siemens planlegger å benytte de fleste forenklinger som er tilgjengelige i IFRS 16.

Building a better
working world

Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS

Dronning Eufemias gate 6, NO-0191 Oslo
Postboks 1156 Sentrum, NO-0107 Oslo

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA
Tlf: +47 24 00 24 00

www.ey.no
Medlemmer av Den norske revisorforening

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til generalforsamlingen i Siemens AS

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Siemens AS som består av balanse per 30. september 2018, oppstilling over totalresultat og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 30. september 2018, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Øvrig informasjon omfatter informasjon i selskapets årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Styret og administrerende direktør (ledelsen) er ansvarlig for den øvrige informasjonen. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke den øvrige informasjonen, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig

dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- ▶ identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;
- ▶ opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll;
- ▶ vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige;
- ▶ konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig, og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapets evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede;
- ▶ vurderer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vårt revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 3. desember 2018
ERNST & YOUNG AS

Tore Sørli
statsautorisert revisor

Siemens-adresser i Norge

Hovedkontor Oslo

Østre Aker vei 88
0596 Oslo
Postadresse:
Postboks 1
0613 Oslo
Tlf. 22 63 30 00

Bergen

Kanalveien 7
5068 Bergen
Postadresse:
Postboks 6215
5893 Bergen
Tlf. 55 17 66 00

Trondheim

Bratsbergveien 5
7037 Trondheim
Postadresse:
Postboks 9400 Torgarden
7493 Trondheim
Tlf. 73 95 90 00

Øvrige Siemens-kontorer

Agder avd. Kristiansand

Narvika 5
4633 Kristiansand S.
Tlf. 22 63 30 00

Arendal

Stoaveien 14
4848 Arendal
Tlf. 22 63 30 00

Bømlo

Ternetangen 61/65
5420 Rubbestadneset
Tlf. 22 63 30 00

Elverum

Kirkeveien 2
2406 Elverum
Postboks 244
2402 Elverum
Tlf. 22 63 30 00

Haugesund

Stølsmyr 20
5542 Karmsund
Tlf. 22 63 30 00

Helgeland avd. Mo i Rana

Verkstedløypa
Mo Industri Park
8626 Mo i Rana
Postadresse:
Postboks 440
8601 Mo i Rana
Tlf. 22 63 30 00

Kongsberg

Kirkegårdsveien 45
3616 Kongsberg
Postboks 375
3604 Kongsberg
Tlf. 32 28 61 10

Porsgrunn

Hydrovegen 6, 4 etg
3933 Porsgrunn
Tlf. 22 63 30 00

Stavanger

Kanalsletta 2
4033 Stavanger
Postadresse:
Postboks 8036 Forus
4068 Stavanger
Tlf. 22 63 30 00

Tromsø

Strandveien 144B
9006 Tromsø
Postboks 2405 Langnes
9271 Tromsø
Tlf. 22 63 30 00

Østfold

Sundløkkaveien 75
1659 Torp
Tlf. 22 63 30 00

[illegible]

